

ten eerste, geen goed basisidee. Bovendien heb je iemand – of een paar mensen – nodig die het in handen neemt. Dat was toen helemaal niet het geval, met het gevolg dat alle ideeën onder ons veertien besproken werden en heel snel werden afgeketst, nog voor je ze kon uitproberen. Het was een ongelooflijke chaos, met heel veel ruzie. In *Snösje* werden de mogelijkheden van de spelers en zangers dan ook niet helemaal benut. In die zin was die verschrikkelijke repetitieperiode wel leerrijk. Nu we een tweede theaterding gaan maken, weten we dat we dat heel goed moeten voorbereiden. We hebben nu al beslist wie het gaat leiden en dat Pieter (Embrechts) en Dimitri (Leue) het gaan schrijven. Het is belangrijk dat je een goede structuur hebt om in te werken. Dat ontbrak toen totaal. *Snösje* is misschien niet echt mislukt, maar het had veel meer kunnen worden. Dat is jammer want we hadden projectsubsidie aanvraagd en, onverwacht, ook gekregen.

Etcetera: Had je liever in het laatste jaar op school, of in een extra jaar, de kans gekregen om in die zin wat meer uit te proberen?

Tine: Ik denk dat dat niet uitmaakt.

An: Die kans krijg je wel op school.

Liesbet: Het heeft niet zozeer te maken met ervaring, als met de communicatie binnen de groep: het moet klikken. Ik heb stage gelopen bij De Koe, in de productie *Lucifer*, en dat is ook heel moeizaam gegaan. Het waren nochtans allemaal acteurs met ontzettend veel ervaring. Ik was de enige jonge stagiaire. De productie was ook heel goed voorbereid. Voor mij was het heel vreemd om te zien dat het repetitieproces niet zo goed liep als ik had verwacht. Ik dacht dat ik in een structuur zou terechtkomen waarin ik maar zou hoeven meegaan.

Johan: Ik denk ook dat het heel moeilijk is als je met veertien mensen bezig bent en er zijn er geen twee of drie die zeggen waar het heen moet.

An: Zelfs dan is het nog superbelangrijk dat het klikt in de groep. En dat weet je nooit op voorhand. Als het niet perfect klikt, is het altijd een ramp. Bij *Mijn Blackie* klikt het fantastisch. Daardoor is het elke avond zalig om dat stuk te spelen. Dat staat los van het feit of ik vind dat ik het nu heel goed of heel slecht speel.

Liesbet: Bij groepen als Stan, De Roovers of De Koe, waarvan de kernmensen elkaar zo goed kennen, kunnen ook stukken mislukken. Dan ligt het aan de tekst of een verkeerde inschatting van de repetitieperiode.

An: Als je zo'n tien jaar met elkaar bezig bent, kan het misschien gebeuren dat het weer niet meer zo perfect klikt. Je begint je te ergeren aan mensen, enz.

Liesbet: Of het nieuwe, het frisse is er af: je

begint een structuur te zien in hun stukken. Dan is het leuk dat er jonge mensen bijkomen, of mensen die met andere dingen bezig zijn.

Etcetera: Het inschatten of je met bepaalde mensen al dan niet kan werken, is elke keer opnieuw te beginnen? Je kan daar geen ervaring in krijgen, of een intuïtie voor ontwikkelen?

An: Het enige wat je leert door het meer te doen, is minder panikeren. In het begin zag ik het als een ramp wanneer het slecht ging met een stuk. Ondertussen weet ik dat er in de repetitieperiode altijd een moment komt dat het een verschrikkelijk stuk lijkt te worden. Maar dan blijf je er gewoon aan werken. Je leert een beetje relativiseren.

Johan: Ik heb nog nooit gepanikeerd. Ik heb nog nooit met iemand meegewerkt, maar altijd mijn eigen ding gedaan. Dan is het geloof heel erg groot.

Liesbet: Heel interessant aan stage lopen, was voor mij dat je merkt dat acteurs die al zo lang in het vak zitten, ook soms nog panikeren, en dat elk stuk ook voor hen nog echt nieuw is. Repeteren is voor hen ook nog zoeken en het soms niet vinden. Zij hebben wel in hun voordeel dat ze achterdeurtjes hebben, vakjes om open te trekken, dingen die ze al kennen en waarop ze kunnen terugvallen. Terwijl jij nog iets meer in je blootje staat. Je moet voor jezelf nog vinden wat je allemaal kunt en waar je je lekker bij voelt. Die sterkte verwerf je door de jaren heen.

An: Waarschijnlijk zijn oudere acteurs ook zelfzekerder. Zelfzekerheid is erg belangrijk als je moet spelen. Zij weten dat ze wel iets kunnen, terwijl jij aan jezelf en aan alles twijfelt. Die onzelfzekerheid is moordend.

Tine: De mensen van Stan zijn helemaal niet zo zelfzeker. Zij hebben dezelfde twijfels als ik.

An: Het is een steun om te zien dat zij dat ook hebben. Anderzijds is het natuurlijk ook geen steun, want dan zie je dat je daar binnen twintig jaar nog niet van af zult zijn.

Regisseurs

Etcetera: Is het zo dat als je zonder regisseur werkt, je gemakkelijker terugvalt op dingen die je al kunt, en dat een regisseur je meer op je tics attent kan maken? Is een regisseur een steun, een houvast? Jullie hebben daarnet ook gezegd dat het totale chaos kan zijn als er geen leidende figuur is.

Jorre: Ik denk dat dat van persoon tot persoon en van regisseur tot regisseur afhangt. Ik heb met Ivo Van Hove gewerkt en met Pierre Audi. Je merkt dat spelers die al lang bij Het Zuidelijk Toneel zijn, erg snel door hebben waar Ivo naartoe wil. Tegelijkertijd zorgt hij ervoor dat ze telkens enigszins anders gaan spelen. Pierre Audi is anders. Hij kent de mensen

niet zo goed, waardoor ze sneller op iets gaan terugvallen wat ze wel al kennen. Het hangt ook af van acteur tot acteur. De ene is al meer bereid dan de andere om in een bepaalde richting mee te gaan.

Etcetera: Men ziet het altijd zo dat er een polemiek heerst tussen de regisseursgezinden en de anti-regisseursgezinden. Is dat bij jullie ook zo?

Tine: Ik heb nog nooit met een regisseur gewerkt, dus ik weet niet wat dat is. Ik zou het wel eens willen proberen: een stuk met een regisseur die zijn visie heeft van wat het moet worden.

Jorre: Zo gaat dat niet in zijn werk. Het hangt af van regisseur tot regisseur.

Johan: Bart en ik zijn zogezegd regisseurs, hoewel ik totnogtoe altijd heb meegespeeld, maar ik heb toch telkens mee baas mogen spelen. Bij ons is het zo dat wij met een stuk, dat Bart bijvoorbeeld heeft geschreven, naar de acteurs toestappen en vragen om daarin mee te gaan. Eigenlijk stuur je heel hard, probeer je je ding te maken. Dat gebeurt vaak heel geniepig. Natuurlijk kan je niks doen met acteurs die gewoon uitvoeren wat je zegt en zelf met niks aankomen. Je biedt aan, en je probeert dan samen te maken. Als een acteur iets niet wil doen, doet hij dat niet. Dat zou geen zin hebben. Je moet samenwerken.

Liesbet: Met een regisseur heb je een duidelijke richting, terwijl het, als je met een groep werkt, zoals bij De Roovers, nog alle kanten op kan. Omdat je samen beslist en er minder vast ligt. Je kan ineens alles weer wegvegen en opnieuw beginnen. Je bent ook erg streng voor elkaar. Je ziet aan je collega of hij of zij terugvalt in oude dingen. Je speelt op dat vlak regisseur voor elkaar.

Johan: Ik weet niet goed hoe ze bij Stan werken, maar ik heb het gevoel dat ze daar een paar sterke persoonlijkheden hebben, die toch wel sturen. Ik vind dat daar uiteindelijk niet zoveel verschil in zit.

An: Dat de acteurs moeten doen wat de regisseur zegt, dat werkt niet. Ik heb dat ooit meegemaakt in de KNS. Dan heb je eigenlijk een slecht regisseur. Bij *Mijn Blackie* zat Arne Siens er gewoon voor, en nam hij beslissingen. Meer regisseur is die niet. Hij zegt helemaal niet: 'ik wil dat jij dat doet en jij dat'.

Stijn: Je smeedt samen een plan, en iemand neemt afstand en kijkt.

Jorre: Het maakt mij niet uit wie als eerste met een idee aankomt, of dat nu van één persoon komt, of een collectief na zestien nachten praten tot een idee komt.

Liesbet: En dan heb je regisseurs, zoals Johan Simons met wie wij op school hebben gewerkt, die heel weinig zeggen, maar je beel-